

KÖVETELMÉNYEK ÉS TANTÁRGYI PROGRAM

az Alkotmányjog 2. c. tantárgyból

tárgykód: AJALK271L4

jogász szak levelező tagozat

2023/2024. tanév II. félév

Tárgyfelelős: Dr. Pap Gábor egyetemi adjunktus

Tárgyfelelős tanszék: Alkotmányjogi Tanszék

Tantárgy oktatója: Dr. Pap Gábor egyetemi adjunktus Dr. Hallók Tamás egyetemi docens, Panyi Béla óraadó c. egyetemi docens

Előtanulmányi kötelezettség: Alkotmányjog 1.

Egyidejű felvétel: –

Óraszám: 12 óra/félév

Számonkérés módja: kollokvium

Kreditpont: 4 kr.

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: T1, T2, T10, T11, T13, T14,

képesség: K1, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K16, K19, K30, K31

attitűd: A2, A3, A4, A9, A10, A12, A15, A18

autonómia és felelősség: F1, F5, F6

1. A tantárgy feladata és célja

A tárgy a jogász alapképzésben szakmai törzsanyag. Célkitűzései, hogy megismertesse a magyar államszervezet és a képviseleti demokrácia alkotmányos alapjait, az alkotmányvédelem és jogvédelem intézményeit, az összehasonlító alkotmányjog elemeit. A tantárgy tematikája felöleli a választójog és a választási rendszerek, az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kormány, az önkormányzatiság alkotmányjogi alapjainak, az igazságszolgáltatás és a bírósági szervezet, az ügyészség.

2. A tantárgy tematikus leírása

1. Kormányformák. A parlamentáris kormányforma. A parlament mint képviseleti szerv. Egy- és kétkamarás parlament. Az Országgyűlés alkotmányos feladatai. A törvényhozás és az ellenőrzés, a személyi-szervezeti funkció.

2. Az Országgyűlés belső szervezete: tisztségviselők, Házbizottság, bizottságok, frakciók. Az országgyűlési képviselők jogállása. Az Országgyűlés eljárása. Az Országgyűlés megbízatási ideje, ülészakok, határozatképesség és szavazás.

3. A törvényjavaslatok tárgyalási rendje. A törvényhozási eljárás. A törvényhozás és a jogalkotás alkotmányos kérdései.

4. A törvények fajtái. Sarkalatos törvények. Költségvetési törvény tárgyalási rendje. Nemzetközi szerződéseket kihirdető törvény. Törvény és rendelet viszonya. Az Országgyűlés határozatai. Interpelláció és kérdés.

5. A köztársasági elnök alkotmányos feladatai. A köztársasági elnök (1946–1949). A Népköztársaság Elnöki Tanácsa (1949–1989). A köztársasági elnök választása, megbízatási ideje, megbízatásának megszűnése és felelőssége. A köztársasági elnök hatáskörei (az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozatai szerint). A köztársasági elnök és a kormány. Miniszteri ellenjegyzés.

6. A Kormány. A kormányzás és a végrehajtó hatalom. A kormányzati tevékenység. A Kormány hatáskörei és tagjai. A Kormány létrejötte, megszűnése, megbízatási ideje; az ügyvivő kormány. A miniszterelnök, a miniszterek és az államtitkárok jogállása. A kormány és a parlament kapcsolata. Bizalmatlansági indítvány, bizalmi szavazás, miniszteri felelősség.

7. A közigazgatás alkotmányos alapjai. A kormány mint a közigazgatás legfőbb szerve.

8. Központi közigazgatási szervek. A kormánytól független közigazgatási szervek. A fegyveres erők jogállása.

9. A közigazgatás helyi szervei. Államigazgatási szervek és önkormányzatok. Az önkormányzatok alkotmányban biztosított hatáskörei és feladatai. Államigazgatási feladatok, hatáskörök és helyi közügyek.
10. Az igazságszolgáltatás. Az igazságszolgáltatás fogalma, az igazságszolgáltatás szervei.
11. Az igazságszolgáltatás alapelvei: a bírói függetlenség, a törvényes bíróhoz való jog, a jogorvoslathoz való jog és a bírósághoz fordulás joga. A bíróságok előtti egyenlőség.
12. A bírósági szervezet, a Kúria alkotmányos jogállása. A közigazgatási bíróságok. A bíróságok igazgatása. Az Országos Bírósági Hivatal. A bírák jogállása, kinevezése, előmenetele, javadalmazása, felelőssége.
13. Az ügyészség alkotmányos feladatai. A magyar ügyészség szervezete és az ügyészek jogállása.
14. A legfőbb ügyész alkotmányos pozíciója és hatásköre. Az ügyész mint közvádoló és az ügyészi felügyelet.

3. A konzultációk beosztása

Első előadás (Pap Gábor)

február 16. (péntek), 16–19.20 (4 ó), XX. ea.

Kormányformák. A parlamentáris kormányforma.

A parlament mint képviseleti szerv. Egy- és kétkamarás parlament.

Az Országgyűlés alkotmányos feladatai. A törvényhozás és az ellenőrzés, a személyi-szervezeti funkció.

Az Országgyűlés belső szervezete: tisztségviselők, Házbizottság, bizottságok, frakciók. Az országgyűlési képviselők jogállása.

Az Országgyűlés eljárása.

Az Országgyűlés megbízási ideje, ülészakok, határozatképeség és szavazás.

A törvényjavaslatok tárgyalási rendje. A törvényhozási eljárás.

A törvényhozás és a jogalkotás alkotmányos kérdései. A törvények fajtái. Sarkalatos törvények. Költségvetési törvény tárgyalási rendje. Nemzetközi szerződéseket kihirdető törvény. Törvény és rendelet viszonya. Az Országgyűlés határozatai. Interpelláció és kérdés.

Második előadás (Panyi Béla)

március 16. (szombat), 8.30–11.50, (4 ó), XX. ea.

A közigazgatás helyi szervei. Államigazgatási szervek és önkormányzatok.

Az önkormányzatok alkotmányban biztosított hatáskörei és feladatai. Államigazgatási feladatok, hatáskörök és helyi közügyek.

Az igazságszolgáltatás. Az igazságszolgáltatás fogalma, az igazságszolgáltatás szervei.

Az igazságszolgáltatás alapelvei: a bírói függetlenség, a törvényes bíróhoz való jog, a jogorvoslathoz való jog és a bírósághoz fordulás joga. A bíróságok előtti egyenlőség.

A bírósági szervezet, a Kúria alkotmányos jogállása.

A bíróságok igazgatása. Az Országos Bírói Hivatal.

A bírák jogállása, kinevezése, előmenetele, javadalmazása, felelőssége.

Az ügyészség alkotmányos feladatai. A magyar ügyészség szervezete és az ügyészek jogállása, a legfőbb ügyész alkotmányos pozíciója és hatásköre. Az ügyész mint közvádoló és az ügyészi felügyelet.

Harmadik előadás (Hallók Tamás)

május 11. (szombat), 8.30–11.50 (4 ó), XX. ea

A köztársasági elnök (1946–1949). A Népköztársaság Elnöki Tanácsa (1949–1989).

A köztársasági elnök választása, megbízási ideje, megbízásának megszűnése és felelőssége.

A köztársasági elnök hatáskörei (az alkotmány és az Alkotmánybíróság határozatai szerint).

A köztársasági elnök és a kormány. Miniszteri ellenjegyzés.

A Kormány. A kormányzás és a végrehajtó hatalom. A kormányzati tevékenység.

A Kormány hatáskörei és tagjai. A Kormány létrejötte, megszűnése, megbízási ideje; az ügyvivő kormány.

A miniszterelnök, a miniszterek és az államtitkárok jogállása.

A kormány és a parlament kapcsolata. Bizalmatlansági indítvány, bizalmi szavazás, miniszteri felelősség.

4. A félév elfogadásának feltételei

A vizsgára bocsátás feltétele az aláírás. A vizsga szóban történik. Az értékelés öt fokozatú.

5. Számonkérés követelményei

Kollokvium. A számonkérés az írott tananyagban és a kötelező jogszabályok ismeretén kívül kiterjed az előadáson elhangzottakra.

Vizsgakérdések Alkotmányjog 2. tárgyból

1. Az államforma és a kormányforma fogalma. Az egyes kormányformák főbb sajátosságai, a parlamentáris kormányforma részletes jellemzése.
2. Egy- és kétkamarás parlament. Az Országgyűlés alkotmányos feladatai és hatáskörei.
3. Az Országgyűlés megbízási ideje, alakuló ülése, ülészakok, határozatképeség és szavazás.
4. Az Országgyűlés által választott közjogi tisztségviselők és kapcsolatuk az Országgyűléssel.
5. Az Országgyűlés saját tisztségviselői, bizottságai, képviselőcsoportok (frakciók).
6. Az interpelláció szerepe a parlamenti ellenőrzésben; interpelláció és kérdés Magyarországon. Az országgyűlési képviselők jogállása.
7. A törvényjavaslatok tárgyalási rendje.
8. Az államfői jogkörök általános jellemzői (külső kapcsolatok, miniszteri ellenjegyzés, alkotmányvédelem, az államfő szerepe a törvényalkotásban, viszonya a parlamenttel és a kormánnyal). Az államfői jogkör Magyarországon 1945-től az Alaptörvényig. A Népköztársaság Elnöki Tanácsa.
9. A köztársasági elnök választása, megbízási ideje, megbízásának megszűnése és felelőssége.
10. A köztársasági elnök hatásköre (az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozatai szerint).
11. A kormányzás és a végrehajtó hatalom kapcsolata. A kormányzás fogalma. A kormányzati tevékenység. A Kormány kormányzati és igazgatási hatásköre. A Kormány létrejötte, megszűnése, megbízása; az ügyvivő kormány és az ügyvezető miniszterelnök.
12. A kormányzati felelősség általában. A Kormány politikai felelőssége. A miniszterelnök, a miniszterek és az államtitkárok jogállása és felelőssége.
13. A helyi (decentralizált és dekoncentrált) szervek, és az önkormányzatok alkotmányjogi alapjai.
14. Az igazságszolgáltatás fogalma; igazságszolgáltatás szervezeti megoldásai. Az igazságszolgáltatás alkotmányos elvei (alapelvei).
15. A magyar bírósági szervezet és a bíróságok igazgatása.
16. A bírák jogállása, a bírói függetlenség garanciái.
17. Az ügyészség szervezeti megoldásai. A magyar ügyészség szervezete. Az ügyészek jogállása, a legfőbb ügyész alkotmányos pozíciója és hatásköre.
18. Az ügyészi tevékenység fő irányai (szakágak).

6. Kötelező tananyag

Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei. Ötödik, átdolgozott kiadás. (Szerk.: Schanda Balázs — Trócsányi László) HVG-ORAC Kiadó, Budapest, 2016.

Petrétei József: *Magyarország alkotmányjoga II.* Kodifikátor Alapítvány, Pécs, 2014.

The Basic Law of Hungary: A First Commentary. (szerk.: Schanda Balázs — Varga Zs. András — Csink Lóránt) Dublin, Clarus Press, 2012.

7. Ajánlott irodalom

Alkotmánytan I. (szerk. Kukorelli István), Osiris, Bp., 2007. (esetleges újabb kiadás)

Gárdos-Orosz Fruzsina – Zakariás Kinga (szerk.): *Az Alkotmánybírósági gyakorlat – Az Alkotmánybíróság 100 elvi jelentőségű határozata 1990–2020.* Társadalomtudományi Kutatóközpont – HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2022.

Pap Gábor: A köztársasági elnök felelősségéről. *Jogtudományi Közlemény*, 1997. 5. sz.

Petrétei József: A köztársasági elnök vétőjogáról. *Jogtudományi Közlemény*, 2005. 4. sz.

Wade — Bradley — Bates — Himsworth: *Constitutional and Administrative Law.* Longman, London, New York, 1986.

Egyéb tudnivalók:**A kötelező jogszabályok:**

- Magyarország államformájáról szóló 1946. évi I. törvény
 - Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
 - 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről
 - 2011. évi CLXI. törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról
 - 2011. évi CLXIII. törvény az ügyészségről
 - 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
 - 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról
 - 10/2014. (II. 24.) OGYh. hatályos szövege az Országgyűlés Hárszabályáról
- Alkotmánybírósági határozatok:
- 36/1992. (VI. 10.) a köztársasági elnök kinevezési jogköréről
 - 1/1999. (II. 24.) a kétharmados törvényekről
 - 4/1999. (III. 31.) az Országgyűlés üléskezési rendjéről
 - 47/2007 (VII. 3.) a köztársasági elnök kegyelmezési jogáról
 - 33/2012. (VII. 17.) a bírák nyugdíjazásáról
 - 15/2019. (IV. 17.) az Országgyűlés szavazási rendjéről

Felmentési kérelmek elbírálása:

Alkotmányjogból csak az a levelező tagozatos hallgató kaphat felmentést, aki korábban karunkon teljesítette a tantárgyi követelményeket. Aki más felsőoktatási intézményben tanult alkotmányjogot, akkor kaphat felmentést, ha a tanmenet legalább 75 % egyezést mutat a jelen félév tanmenetével. Ehhez kérelmet kell benyújtani, amelyhez csatolni kell az index másolatát, illetve egyéb szükséges dokumentumokat (pl. tanmenet).

Adminisztratív ügyek intézése az A/6. 222-es szobában történik. Ügyintéző: Hodosi Gabriella.

Miskolc, 2024. január

Alkotmányjogi Tanszék